

Justiitsminister Raivo Aeg inimõiguste aastakonverentsil 10.12.2019

Austatud kohalviibijad, daamid ja härrad!

Selleks et me kõik paremini aru saaksime, millises inforuumis me oma tänast konverentsi peame, lubage mul ette lugeda mõned Eesti meediaväljannetest pärit pealkirjad ja tsitaadid, kus on kasutatud sõna „inimõigused“.

Ajaleht Postimees: „Holokausti eitamine pole inimõigus“

Tallinna abilinnapea Kalle Klandorf: „Jalgrattaliiklus ei ole inimõigus!“

Eesti Päevalehe ajakirjanik Krister Paris: „Solvamine on inimõigus“

Ajaleht Äripäev: „Sõimamine ja solvamine pole inimõigus“

Erakorralise meditsiini osakonna arst: „On inimõigus käsutada oma keha ja öelda, et sa ei taha elustamist“

Kirjanik Mihkel Raud: „Pissimine on inimõigus“

Kristlaste ja babtistide liidu veebileht: „Evangeelium on inimõigus“

Lavastaja Peeter Jalakas: „Õnnelik olla on inimõigus ja kohustus“

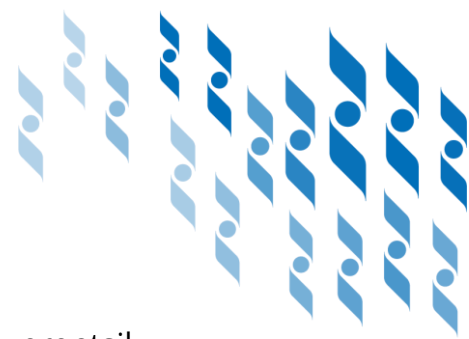
Tallinna linnavolikogu esimees Tiit Terik: „Kas kell kolm öösel baarist saadav viskiklaas on inimõigus või mitte?“

Isamaa poliitik Helen Hääl: „Migratsioon ei ole inimõigus“

Ja lõpuks Reformierakonna esimees Kaja Kallas: „Igal ühel on inimõigus teha ennast oma suuvärgiga lolliks“

Nagu kuulsite, on inimõigustega vähemalt Eesti meedias ühel või teisel moel seostatud peaaegu kogu inimese elutegevus, väljaheidetest hingeõnnistuseni.

Inimõiguste mõiste hägustumine, selle laialivalgumine ja kasutamine ka täiesti sobimatutel puhkudel võib olla ju inimõigus, kuid see kätkeb endas suurt ohtu. Inimõigustest saab niimoodi sõnakõlks, millel pole ei ütleja ega kuulaja jaoks enam tähendust. Aga ka seal, kus on tegu tõeliste inimõigustega, mitte ainult sulepeast välja imetud rumalusega, tasuks seda sõna tarvitada pigem säästlikult kui priiskavalt, et mitte devalveerida inimkonna alusväärtusi.

1993. aastal, kui Eesti hääletas Viinis toimunud maailmakonverentsil inimõiguste deklaratsiooni poolt, oli sellel sõnal Eestis peaaegu pühalik kõla. Olime ju pidanud pool sajandit läbi ajama peaaegu ühegi õigusega, mis vabas ühiskonnas olid samal ajal loomulikud nagu õhk. Okupatsioonist vabanenud rahvale olid elementaarsed inimõigused siis midagi eriliselt ülimuslikku, see oli justkui maailma põhiseadus, millest kõik teised seadused pidid juhinduma.

Tänapäeval on Eestis inimõiguste järgimisega lood küll palju paremad kui 26 aastat tagasi – võiks isegi öelda, et sellega on lood väga hästi –, aga mõiste ise on infomüra tõttu nii palju hägustunud, et isegi paljudel haritud inimestel võib olla raske vahet teha, mis siis ikkagi on inimõigus ja mis seda pole.

Muidugi, ühiskond areneb ja muutub pidevalt ning seetõttu vajavad pidevalt täpsustamist ja üha uuesti üle rääkimist ka inimõigustega seotud probleemid. Me ei saa neid probleeme eirata, just sellepärast me täna siin olemegi.

Kui ma vaatan meie tänase konverentsi programmi, siis näen ma seal selliseid teemasid nagu „Kliimamuutused ja inimõigused“, „Tehnoloogia ja inimõigused“, „Populism ja inimõigused“. Veel kümme aastat tagasi ei räägitud nendest asjadest midagi. Selliseid probleeme polnud olemas. Vähemalt Eestis mitte. Aga nüüd on neist saanud vaat et kogu demokraatliku maailma kõige põletavamad probleemid. Meeldib see kellelegi või mitte, aga me peame üha rohkem rääkima sellest, millised inimõigused on kliimapõgenikel ja kuidas kaitsta ka digimaailmas inimese põhiõigusi, näiteks õigust privaatsusele.

Ajastule iseloomulik on seegi, et üha sagedamini kasutatakse inimõigusi sisepoliitilise võitluse relvana. Liberaalid süüdistavad rahvuskonservatiive universaalsete inimõiguste jalge alla tallamises ja rahvuskonservatiivid peavad kõikide hädade põhjuseks globaliseerumist, universaalsete inimõiguste domineerimist rahvuslike väärtuste üle, mis võib viia rahvuskultuuride ja rahvuste hävimiseni.

Ka Eestis on mitme väärtuskonflikti puhul otsitud poliitilistes vaidlustes tuge inimõigustest. Nii oli see siis, kui inimõiguseks püüti kuulutada notariaalselt registreeritud kooselu. Ja nii oli see ka rändekriisi ja rändepakti arutamise ajal.

Õnneks on Eesti iseseisvuse taastajad pärandanud meile põhiseaduse, mis ei lase meie riigil demokraatlikult kursilt kõrvale kalduda isegi siis, kui mõned poliitilised jõud seda tahaksid. Eesti põhiseaduse 2. peatükk, „Põhiõigused, kohustused ja vabadused“ on ka tänases vaates kirja pandud nii eeskujulikult, et see kaitseb meid ka hullemates katsumustes kui praegune populismipuhang.

Õeldakse, et ettevaatus on tarkuse ema, kuid sageli on hirmul ka liiga suured silmad. Tänavu kevadel, pärast riigikogu valimisi hirmutasid ka Eestis mitmed liberaalsed jõud inimesi sellega, et uus valitsus hakkab piirama inimõigusi. Ja mitte ainult inimõigusi – muretseti peaaegu kõikide õiguste ja vabaduste püsimise eest, alates kohtute sõltumatusest kuni abordiõiguseni välja.

Elu on näidanud, et need hirmud on osutunud alusetuks. Kevadel ametisse astunud valitsuse koalitsioonilepingu üks kõige esimesi ja seega tähtsamaid sätteid kõlab nii: „Arendame demokraatlikku õigusriiki, kus on tagatud meie ühiskonnas olulised väärtused, inimõigused, sõnavabadus ja isikuvabadused; kus austatakse kõiki Eestimaal elavaid inimesi, nende vaateid ja arvamusi ning kus igaühel on võimalus ennast teostada.“

Kuigi valitsuserakonnad on vahel ägedalt vaieldud vähemuste organisatsioonide rahastamise ja muude sedalaadi küsimuste üle, pole võrreldes varasemaga midagi halvemaks muutunud. Kellegi inimõigusi pole vähimalgi määral piiratud. Eesti jätkab demokraatlikul kursil ja õigusriik püsib. Justiitsministrina julgen kinnitada, et inimõiguste olukord on Eestis praegu parem kui kunagi varem ja valitsus seisab kindlalt inimõiguste kaitsel.

Päris kindel on see, et ühiskonna ja tehnika areng nõuab meilt ka edaspidi inimõiguste üha uuesti ja uuesti läbivaatamist ja täpsustamist lähtudes uutest oludest ja uutest probleemidest. Kuid mulle tundub, et lõppude lõpuks taandub kogu inimõiguste temaatika ikka laias laastus juba 1948. aastal heaks kiidetud ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonile. Need 30 lihtsalt sõnastatud artiklit on ankruks, mis hoiab inimõiguste laevukest poliitilistes tormides kindlalt paigal, ja ühtlasi on need ka majakaks, mille valgus näitab meile teed tulevikku.

Soovin teile kõigile meeleolukat konverentsi, sisukaid ettekandeid ja tuliseid debatte!

Aitäh!